

**Tajemnice
Kotliny
Jeleniogórskiej**

z Wiedzą o Społeczeństwie

Wiadomości Historyczne

Nr 4 LIPIEC/SIERPIEŃ 2010 290 (LIII) indeks 381160 CENA 16,50 ZŁ (VAT 0%)

CZASOPISMO DLA NAUCZYCIELI

Jak nas widzą
nad Wełtawą?

Średniowiecze:
rywalizacja
i współpraca

Czesi
w Polsce

Czeski Numer

82040301008004

ISSN 0511-9162

08

Wydanie specjalne „Geografii w Szkole”*

pt. **POLSKA**

o zmianach jakie zaszły w ostatnich 20 latach w Polsce

- zatrudnienie
- migracja
- zmiany polityczno-gospodarcze
- ruch naturalny i struktura ludności
- przeobrażenia w rolnictwie, przemyśle energetycznym, ekologii i turystyce
- walory turystyczne polskiej przyrody, krajobrazu i klimatu

* Wydanie zgodne z nową podstawą programową

Już do nabycia!

Redakcja Czasopism Pedagogicznych EduPress, Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza Sp. z o. o.
Wola Plaza, ul. Młynarska 8/12, 01-194 Warszawa
Prenumerata: tel. (22) 244 84 78, faks (22) 244 84 76, e-mail: prenumerata@raabe.com.pl

www.edupress.pl

nr 4
lipiec/sierpień 2010
290 (LIV) indeks 381160

nakład 3000 egz.

Czasopisma
Pedagogiczne

CENA zł 16,50 (VAT 0%)

Komitet redakcyjny

Andrzej Chwalba, Krystyna Dyba, Wit Górczyński, Anna Kardaszewicz, Zofia Kozłowska, Stanisław Lenard, Barbara Jakubowska, Jerzy Maternicki (przewodniczący), Krzysztof Mikulski, Karol Modzelewski, Adam Suchoński, Tomasz Szarota, Janusz Tazbir, Wojciech Wrześniński, Stanisław Zajęc, Alojzy Zielecki

Redakcja Radosław Biskup – Toruń–Warszawa, Grzegorz Chomiczy – Kraków, Ewa Chorąży – Katowice, Danuta Konieczka-Śliwińska – Poznań, Anna Paner – Gdańsk, Stanisław Roszak – Toruń (redaktor naczelny), Ireneusz Wywiół – Warszawa (sekretarz redakcji, zastępca redaktora naczelnego)

Adres redakcji

01–194 Warszawa, ul. Młynarska 8/12,
tel. 22 244 84 73, faks 22 244 84 76
historia@raabe.com.pl

Wydawca

Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza Sp. z o.o.
ul. Młynarska 8/12, 01–194 Warszawa
tel. 22 244 84 00, faks 22 244 84 20
e-mail: raabe@raabe.com.pl
www.raabe.com.pl
NIP: 526-13-49-514
REGON: 011864960

Zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie
XII Wydział Gospodarczy KRS
KRS 0000118704
Wysokość Kapitału Zakładowego: 50.000 PLN

Prezes zarządu

Michał Włodarczyk

Dyrektor wydawniczy

Józef Szewczyk, tel. 22 244 84 70
j.szewczyk@raabe.com.pl

Dział obsługi klienta

tel. 22 244 84 11
prenumerata@raabe.com.pl

Dyrektor marketingu

Anna Gryczewska
a.gryczewska@raabe.com.pl

Kolportaż

Anna Niepiekło,
tel. 22 244 84 78, faks 22 244 84 76
a.niepieklo@raabe.com.pl

Reklama

Andrzej Idziak, tel. 22 244 84 77,
faks 22 244 84 76, kom. 692 277 761
reklama@raabe.com.pl

Skład i tkanie

Vega design

Druk i oprawa

Pabianickie Zakłady Graficzne SA,
95–200 Pabianice, ul. P. Skargi 40/42

Redakcja nie zwraca nadesłanych materiałów, zastrzega sobie prawo formalnych zmian w treści artykułów i nie odpowiada za treść płatnych reklam.

Wiadomości Historyczne

CZASOPISMO DLA NAUCZYCIELI

SPIS TREŚCI

RELACJE – DISKUSJE – KONFRONTACJE

- 5 Pavel Krafl** ■ Czesi i Polacy w średniowieczu – rywalizacja i współpraca
10 Jaroslav Vaculík ■ Czesi w Polsce
20 Jiří Friedl ■ Stosunki między Polską a Czechosłowacją w latach 1918–1989
26 Roman Baron ■ Polacy w oczach Czechów – dawniej i dziś

FORUM EDUKACYJNE

- 34 Robert Szuchta** ■ Tematyka Holokaustu w najnowszych gimnazjalnych podręcznikach do nauczania WOS
39 Adam Janusz Mielcarek ■ Granica wołyńska. Terytorialne postanowienia układu Piłsudski–Petlura

Z ZAGADNIEŃ DYDAKTYCZNYCH

- 45 František Čapka** ■ Rola historii regionalnej we współczesnej edukacji historycznej Republiki Czeskiej
51 Kamil Štěpánek ■ Wzajemne przenikanie czeskiego programu nauczania, historii i filmu fabularnego

REGIONY

- 58 Karolina Sienkiewicz, Monika Sztamborska** ■ Tajemnice Kotliny Jeleniogórskiej. Śladami Schaffgotschów i von Redenów

Okładka duże zdjęcie: Praski Kościół Marii Panny przed Tynem, fot. PAP/PhotoShot 2009.11.04 Brooke Shaw. Małe zdjęcie – Kotlina Jeleniogórska.

Powiew dydaktyczny z Południa

P

Polak i Czech dwa bratanki..., nie to przecież chodzi o Węgry. Sąsiad czy wróg – to z kolei dylemat stosunków politycznych Polski i Niemiec. Związki polsko-czeskie pozostawały jakby na uboczu wielkich sporów nurtujących historiografię, nie wzbudzając tak wielkich emocji, jak geopolityczne usytuowanie Polski między Wschodem a Zachodem.

Z drugiej strony jednak w każdym podręczniku od szkoły podstawowej do liceum uczniowie odnajdą wzorcowe przykłady współpracy i braterstwa – od Mieszka i Dobrawy po Wałęsę i Havla. Jesli jednak zapytać o inne przykłady i epoki? Niestety, odnajdziemy ich już niewiele.

Słabe zainteresowanie, jak wyjaśnia Roman Baron, wynikało przede wszystkim z szerszej europejskiej perspektywy, w jakiej lokowano wzajemne kontakty. Brak wyrazistych dylematów, jak choćby wspomniany już „sąsiad czy wróg” podniesiony w książce Wojciecha Wrzesińskiego, także nie służył ożywionej dyskusji. Obecnie zainteresowanie Polską wyraźnie wzrasta, a Polacy po Słowakach wymieniani są jako najbardziej lubiany naród w Czechach.

Koledzy z Brna i Pragi proponują podróż historyczną po znanych, a także po tych nieco zapomnianych, drogach polsko-czeskich stosunków politycznych i kulturalnych od średniowiecza do współczesności.

Nasi południowi sąsiedzi od lat należą do promotorów nowoczesnych rozwiązań edukacyjnych. W zakresie historii i wiedzy obywatelskiej idea nauczania otwartego „dla świata” od dawna znalazła w Czechach pozytywny oddźwięk. Konsekwencją nowego podejścia były m.in. programy korelujące przedmioty społeczne z artystycznymi. Warto więc przyjrzeć się refleksjom tamtejszych dydaktyków.

Frantisek Capka powraca do problemu historii regionalnej. Dzieje regionalne w szkole traktowano niekiedy jako wyraz tendencji odśrodkowych czy wręcz nacjonalistycznych. Obecnie w warunkach „euroregionów” na nowo stawiane są pytania o świadomość regionalną, narodową i europejską. Autor wskazuje na perspektywę wykorzystania zasobów regionalnych, jaką przyniosło nauczanie poprzez emocje. Sprzyja ona odkrywaniu miejsc bliskich sercu w najbliższej okolicy. Z kolei Kamil Stepanek analizuje przenikanie się historii i filmu w programach nauczania. Wykorzystanie przekazu filmowego stało się niezwykle istotne w momencie wprowadzenia do szkół edukacji medialnej. Coraz częściej przekaz filmowy wypiera narrację książkową, kształtując świadomość historyczną uczniów. Obowiązkiem szkoły staje się więc przekazanie narzędzi do odczytywania i interpretacji tego przekazu.

Stanisław Roszak